

Subota, 8. listopada 2022. u 19.30
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

**SVIJET NA
DLANU**
LISINSKI
SUBOTOM

UVJEK
LISINSKI
NEPROCIJENIV DOŽIVLJAJ!
22/23

**KRALJEVSKI
FILHARMONIJSKI
ORKESTAR**

Vasilij Petrenko, dirigent
Simon Trpčeski, glasovir

Sergej Sergejevič Prokofjev

Prva simfonija u D-duru, op. 25, *Klasična*

Allegro

Larghetto

Gavotte. Non troppo allegro

Finale. Molto vivace

Edvard Grieg

Koncert za glasovir i orkestar u a-molu, op. 16

Allegro molto moderato

Adagio

Allegro moderato molto e marcato

Jean Sibelius

Druga simfonija u D-duru, op. 43

Allegretto

Tempo andante ma rubato

Scherzo: Vivacissimo

Lento – Finale: Allegro moderato

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara Sonja Mrnjavčić.

Fotografija: Ben Wright

KRALJEVSKI FILHARMONIJSKI ORKESTAR

U godini u kojoj **Kraljevski filharmonijski orkestar (Royal Philharmonic Orchestra)** slavi sedamdesetu godišnjicu utemeljenja, njegova misija da klasičnu glazbu oplemeni i obogati vrhunskim izvedbama orkestralne glazbe najpoznatijih svjetskih skladatelja, ostaje u fokusu njihovih pregnuća. Beskompromisna izvrsnost glazbovanja Orkestar pozicionira u sam vrh najpoznatijih orkestralnih ansambala u svijetu. Kraljevski filharmonijski orkestar svake godine održi oko dvije stotine koncerata diljem svijeta pred gotovo pola milijuna slušatelja, a njihov zaista bogat repertoar privlači najrazličitiju publiku. Iako su vrhunski umjetnički dosezi njihova najvažnija zadaća, Kraljevski filharmonijski orkestar stalno pomiče dosad utvrđene stilske i žanrovske granice pa snima i glazbu za videoigre, film i televiziju, surađuje s pop-zvijezdama, a uz simfonijsku izvodi i *crossover* glazbu.

Kraljevski filharmonijski orkestar surađuje s vrhunskim umjetnicima; s oduševljenjem je prihvatio Vasilija Petrenka koji je postao glazbeni ravnatelj Orkestra u kolovozu 2021. godine. Njegov angažman jedna je od prekretnica u povijesti Orkestra i jasan pokazatelj da se ustraje u težnji širenja kruga publike koja posjećuje orkestralne koncerte, ali i da se učvrsti ugled Orkestra kao jednoga od najsvestranijih svjetskih orkestrara. Vasilij Petrenko s Orkestrom je prvi put nastupio u londonskom Royal Albert Hallu u ožujku 2016. i maestralno izveo Mahlerovu Drugu simfoniju, *Simfoniju uskrснуća*. Svoju dirigentsku karizmu i iznimno dobru suradnju s Orkestrom Petrenko je potvrdio i nizom zajedničkih nastupa: ponajprije serijom koncerata preostalih Mahlerovih simfonija-kantata u Royal Albert Hallu, zatim koncertima s djelima velikih engleskih skladatelja u Royal Festival Hallu, turnejom po Njemačkoj, kao i nastupima na vodećim europskim festivalima. Vasilij Petrenko pridružuje se nizu slavnih dirigentata koji ravnaju Orkestrom: Pinchasu Zukermanu (glavnom gostujućem dirigentu),

Alexanderu Shelleyju (glavnom pridruženom dirigentu) i Grzegorzu Nowaku (stalnom pridruženom dirigentu).

Povrh vlastite koncertne sezone i koncerata koji se održavaju u slavnim londonskim koncertnim prostorima, kao što su Royal Albert Hall, Southbank Centre's Royal Festival Hall i njihova matična koncertna dvorana – Cadogan Hall, Kraljevski filharmonijski orkestar je uvaženi kulturni ambasador svoje zemlje i ima iznimno gust raspored međunarodnih turneja i nastupa u najpoznatijim koncertnim prostorima svijeta i na prestižnim međunarodnim festivalima.

Intencija Kraljevskog filharmonijskog orkestra je zainteresirati suvremeno društvo za orkestralnu glazbu te suradnjom s kreativnim partnerima potaknuti veći angažman zajednice kako bi najširoj publici bile pristupačne žive izvedbe orkestralne glazbe. Da bi to postigao, Orkestar je 1993. godine počeo s projektom *RPO Resound (Royal Philharmonic Orchestra Resound)* koji je proglašen najinovativnijim i najrespektabilnijim obrazovnim programom orkestralne zajednice u Velikoj Britaniji, ali i u svijetu.

Kraljevski filharmonijski orkestar oduvijek je krasio i odlikovao poduzetnički duh (još je 1986. utemeljio vlastitu diskografsku kuću). Orkestar slijedi i najnovije tehnološke trendove, pa se danas može pohvaliti s gotovo nestvarnih trideset milijuna preuzimanja snimki raznih glazbenih djela godišnje. Orkestar povećava i broj svojih koncerata *online* (rpo.co.uk) kao i na društvenim mrežama (@rpoonline), omogućujući tako slušateljstvu da i samo aktivno sudjeluje u događanjima vezanim uz orkestar i uživa u uvidima „iza kulisa“.

Strast, raznolikost i beskompromisni umjetnički standardi zaštitni su znakovi Kraljevskog filharmonijskog orkestra. Uz istinsku radost kojom iščekuje buduće uzbudljive nastupe sa svojim šefom dirigentom Vasilijem Petrenkom, Orkestar će i dalje aktivno raditi na svojem statusu jednoga od najotvorenijih orkestralnih tijela za nove ideje, koji je uz to uvijek usmjeren prema budućnosti.

Fotografija: tarlova.com

VASILIJ PETRENKO

Vasilij Petrenko rođen je 1976. godine. Glazbeničku karijeru počeo je u Kapeli dječaka Glazbene škole u Sankt Peterburgu, najstarijoj ruskoj glazbenoj školi. Glazbu je potom studirao na sanktpeterburškom konzervatoriju, gdje je dirigiranje učio u klasama svjetski poznatih dirigenata, kao što su Ilja Musin, Mariss Jansons i Jurij Temirkanov.

Početak sezone 2021./2022. ujedno je i početak mandata Vasilija Petrenka kao glazbenog ravnatelja Kraljevskog filharmonijskog orkestra, ali i kao umjetničkog ravnatelja Državnog akademskog simfonijskog orkestra Rusije (u kojem je dužnost glavnoga gostujućeg dirigenta obnašao od 2016. do 2021.). Titulu *dirigenta laureata* Kraljevskog filharmonijskog orkestra iz Liverpoola dobio je nakon petnaestogodišnjega mandata kao šef dirigent istoga orkestra (2006. – 2021.), za vrijeme kojega su ga hvalile i glazbena kritika i publika, a od 2015. do danas ujedno je i šef dirigent Omladinskog orkestra Europske unije. Djelovao je i kao šef dirigent Filharmonijskog orkestra iz Osla (2013. – 2020.), šef dirigent Nacionalnog orkestra Velike Britanije (2009. – 2013.) i šef dirigent Mihailovskog kazališta iz Sankt Peterburga, gdje je i počeo karijeru kao rezidencijalni dirigent (1994. – 1997.).

Petrenko je ravnao najvećim svjetskim orkestrima (Berlinska filharmonija, Orkestar Bavarskoga radija, Gewandhaus orkestar iz Leipziga, Londonski simfonijski orkestar, Londonska filharmonija, Orkestar Philharmonia, Orkestar Nacionalne akademije sv. Cecilije, Filharmonijski orkestar iz Sankt Peterburga, Francuski nacionalni orkestar, Češka filharmonija, tokijski simfonijski orkestar NHK, Simfonijski orkestar iz Sydneyja), a u Sjevernoj Americi je surađivao i s glasovitim orkestrima kao što su Filadelfijski simfonijski orkestar, Filharmonijski orkestar iz Los Angelesa te simfonijski orkestri iz Clevelanda, San Francisca, Bostona, Chicaga i Montreala. Nastupao je i na festivalima u Edinburghu i Grafenegg (Austrija), a čest je gost i uglednoga festivala *BBC Proms*. Petrenko je i operni dirigent: na njegovu repertoaru je više od trideset antologijskih opera, a ravnao je opernim izvedbama u poznatim opernim kućama (Glyndebourne Festival Opera, Pariška nacionalna opera, Opernhaus Zürich, Bavarska državna opera i njujorška Metropolitan opera).

Kao šef dirigent Kraljevskoga filharmonijskog orkestra, Petrenko je u sezoni 2021./2022. održao seriju inauguracijskih koncerata na kojima je interpretirao uglavnom simfonijski repertoar djela britanskih autora u Royal Festival Hallu i Royal Albert Hallu te na američkoj turneji koja je kulminirala koncertom u njujorškom Carnegie Hallu. Vrhunci njegove koncertne sezone 2022./2023. s Kraljevskim filharmoničarima bit će izvedbe Mahlerovih simfonija-kantata u Royal Albert Hallu, zatim turneje po Njemačkoj, Španjolskoj, Japanu, Kini i Južnoj Koreji, kao i prvi nastup s Hongkonškim filharmonijskim orkestrom. Kao gostujući dirigent nastupit će i sa Simfonijskim orkestrom iz Clevelanda, Orkestrom Berlinskoga radija, Simfonijskim orkestrom iz Barcelone, Dresdena

i Izraela, s Filharmonijskim orkestrom Nizozemskoga radija i Španjolskim nacionalnim orkestrom, a ravnat će i izvedbom opere *Boris Godunov* Modesta Petroviča Musorgskog u Bavarskoj državnoj operi u Münchenu u sklopu prestižnih Ljetnih svečanih igara.

Vasilij Petrenko svojim mnogobrojnim snimkama antologijskih djela svjetske glazbene literature ostavio je blistav trag i u svjetskoj glazbenoj diskografiji. Spomenimo tek tonske zapise simfonija Dmitrija Šostakoviča, Sergeja Rahmanjinova i Edwarda Elgara koje je snimio u suradnji s Kraljevskim filharmonijskim orkestrom iz Liverpoola; stručna glazbena kritika vrednovala ih je najvišim ocjenama. S Filharmonijskim orkestrom iz Osla snimio je ciklus Skrjabinovih simfonija i simfonijskih pjesama Richarda Straussa, kao i odabrane simfonije Sergeja Prokofjeva i Nikolaja Mjaskovskog.

U rujnu 2017., na svečanosti dodjele najpoznatije svjetske nagrade za klasičnu glazbu *Gramophone Awards*, Vasiliju Petrenku pripala je prestižna godišnja nagrada *Umjetnik godine (Artist of the Year)*. Nagradu *Classical BRIT Awards* osvojio je 2010. za najboljega muškog interpreta godine, a tek je druga osoba u povijesti kojoj je dodijeljen počasni doktorat Liverpoolskog sveučilišta, ali i Sveučilišta Hope u istom gradu (2009.). Sve te nagrade svjedoče o njegovu zaista velikom utjecaju na Kraljevski liverpoolski orkestar, kao i na kulturnu scenu grada Liverpoola u cjelini.

Fotografija: Ben Wright

SIMON TRPČESKI

Pijanist **Simon Trpčeski** slovi kao jedan od najboljih svjetskih pijanista, a glazbena kritika posebno ističe njegovu virtuoznost, duboko poniranje u glazbena djela koja interpretira i karizmatičnu scensku prezentnost.

Rođen u bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji (danas Republika Sjeverna Makedonija), Simon Trpčeski diplomirao je na Fakultetu za glazbenu umjetnost Sveučilišta sv. Ćirila i Metoda u Skoplju, gdje je studirao glasovir u klasi profesora Borisa Romanova. U izboru BBC-a tri puta zaredom proglašen je *Umjetnikom nove generacije (BBC New Generation Artist, 2001. – 2003.)*, a 2003. dodijeljena mu je i nagrada za najuspješnijega mladog umjetnika engleskog Kraljevskog filharmonijskog društva (*Young Artist Award by the Royal Philharmonic Society*).

Te nagrade pomogle su mu da vratolomnom brzinom dosegne sam vrh svjetskog pijanizma i počne karijeru koja ne poznaje kulturne ili geografske granice. Simon Trpčeski tijekom impresivne pijanističke karijere surađivao je s više od stotinu orkestara na četiri kontinenta, uključujući i Londonski simfonijski orkestar, Orkestar grada Birminghama, Francuski nacionalni orkestar, Kraljevski Concertgebouw orkestar, Njemački simfonijski orkestar iz Berlina i Drezdensku filharmoniju, dok je u Sjevernoj Americi čest gost orkestara iz Clevelanda, Philadelphije i Los Angelesa, Njujorške filharmonije, kao i simfonijskih orkestara Chicaga, San Francisca, St. Louisa, Seattlea i Baltimorea. Suradivao je i s orkestrima kao što su Nova japanska filharmonija i Filharmonija iz Hong Konga te sa simfonijskim orkestrima iz Sydneyja, Adelaidea i Melbournea, kao i s Novozelandskim simfonijskim orkestrom.

Trpčeski je jedan od najtraženijih svjetskih koncertantnih pijanista. Dosad je radio s dirigentskim velikanima svjetske glazbene scene (Lorin Maazel, Vladimir Aškenazi, Marin Alsop, Gustavo Dudamel, Cristian Măcelaru, Charles Dutoit, Jakob Hrusa, Vladimir Jurowski, Susanna Mälkki, Andris Nelsons, Antonio Pappano, Vasilij Petrenko, Robert Spano, Michael Tilson Thomas, Gabriel Bebeșelea i David Zinman). Posebno uspješnu dugogodišnju suradnju Trpčeski je ostvario s Kraljevskim simfonijskim orkestrom iz Liverpoola, koja je još više očvrstnula u vrijeme kad je šef dirigent Orkestra bio Vasilij Petrenko. U suradnji s njim, Trpčeski je snimio niz antologijskih djela standardnog ruskog klasičnog repertoara, sva četiri koncerta za glasovir Sergeja Rahmanjinova, kao i njegovu *Rapsodiju na Paganinijevu temu* (za diskografsku kuću AVIE), dva koncerta za glasovir Petra Iljiča Čajkovskog, nedavno i koncerte za glasovir br. 1 i 3 Sergeja Prokofjeva (za diskografsku kuću Onyx Classics).

Pijanističke recitale Simon Trpčeski održao je u najpoznatijim kulturnim središtima svijeta: u Washingtonu, Londonu, Parizu, Amsterdamu, Milanu, Münchenu, Pragu, Hamburgu, Bilbau, Istanbulu, Dublinu i Tokiju. Od njegova prvog nastupa u Wigmore Hallu 2001., postao je redovit i rado viđen gost mnogih prestižnih koncertnih ciklusa i festivala. Kao rezidencijalni umjetnik održao je i tri vrlo zapažena koncerta u Wigmore Hallu, koji su i snimljeni za *etiketu* Wigmore Live.

Fotografija: B. Ealovega

Kao komorni glazbenik, Simon Trpčeski redovito surađuje s violončelistom Danielom Müllerom-Schottom te kontinuirano nastupa na uglednim svjetskim glazbenim festivalima, kao što su oni u Aspenu, Verbieru, Risoru, Bergenu te festival *Baltic Sea*. Odnedavno surađuje i sa svjetski poznatim violinistom Maximom Vengerovim.

Kao znatizeljni glazbeni istraživač, Simon Trpčeski je posvećen i promociji kulturnog imidža svoje rodne Makedonije. Njegov posljednji glazbeni projekt *MAKEDONISSIMO* posvećen je predstavljanju bogate riznice makedonske folklorne glazbe. U suradnji sa skladateljem Pandeom Šahovim, u jedinstveno glazbeno tkanje isprepleo je makedonsku folklornu glazbenu tradiciju s virtuoznim *rifovima* i harmonijama džezističke provenijencije. Nakon uspješne premijere u Njemačkoj na Dvorskim svečanostima u Ludwigsburgu, projekt je „putovao“ u Sloveniju, Veliku Britaniju, Poljsku, Nizozemsku, Francusku, Srbiju, Crnu Goru, Rumunjsku i Južnu Koreju, a za sljedeću godinu već su ugovoreni i koncertni nastupi u Rusiji, Australiji i na Novom Zelandu.

Godine 2009. Trpčeskom je dodijeljen i predsjednički Orden zasluga za promicanje makedonske kulture. To se odlikovanje dodjeljuje za posebna postignuća u promidžbi Makedonije u inozemstvu. Godine 2011. postao je i prvi umjetnik u povijesti koji je dobio titulu *Makedonskog narodnog umjetnika*.

Biografija **Sergeja Sergejeviča Prokofjeva** (Soncovka, [Jekaterinoslavska gubernija], 23. travnja 1891. – Moskva, 5. ožujka 1953.) paradigmatičan je primjer kako ljudske sudbine u određenim povijesnim konstelacijama mogu postati „igračke vjetrova“, sljedovi tragičnih događaja na koje kao da utječe „viša sila“ i na koje ljudi kojima, metaforički rečeno, ta sudbina „pripada“ na nju više nemaju nikakav „voljni“ utjecaj. Kao i u slučaju mnogih genijalnih ljudi, i iznimna glazbena nadarenost i intelektualna „kapacitiranost“ Sergeja Prokofjeva otkrivena je u najranijem djetinjstvu. Još je kao šestogodišnjak skladao prvu skladbu za glasovir *Indijanski galop*, sa sedam godina već je odlično igrao šah, a kao desetogodišnjak je proučavao i učio napamet vozne redove, ozbiljno studirao tada postojeću željezničku mrežu Ruskoga Carstva i raspolagao znanjem na kojem bi mu pozavidjeli mnogi tadašnji ruski kondukteri i šefovi željezničkih postaja. Očaran posjetom moskovskome Boljšoj teatru, kao dječak je napisao libreto i skladao glazbu za operu *Div*, u čijoj izvedbi su, uz *Serjožu* na glasoviru, morali sudjelovati svi ukućani. Nakon posjeta prominentnom skladatelju Sergeju Tanjejevu u Moskvi, kojem je mladi Prokofjev pokazao svoje prve skladateljske pokušaje, Tanjejev je odmah prepoznao dječakovu genijalnu nadarenost i majci preporučio da mu odmah nađe učitelja glazbe, „od formata“. Roditelji maloga Sergeja uspjeli su dogovoriti da dječaka na njihovu imanju glazbi podučava nitko drugi nego jedan od najvećih ruskih skladatelja toga vremena – Reinhold Glière, profesor kijeveskoga Konzervatorija, koji je cijela dva ljeta proveo na imanju Prokofjevlevih u Soncovki, podučavajući dječaka glazbi! Još kao trinaestogodišnjak Prokofjev je primljen na studij glazbe u Sankt Peterburgu, gdje postaje učenikom Rimski-Korsakova i Ljadova. Fascinira ga kultura grada, bogata književna i likovna tradicija, pa uspostavlja veze s mnogim velikim ruskim umjetnicima koji u to vrijeme žive i rade u gradu. Još u vrijeme studija Prokofjev postaje veliko ime u svijetu klasične glazbe tadašnje Rusije, i kao pijanist i kao skladatelj. Godine 1911. glasoviti ruski glazbeni nakladnik Jurgenson izdaje njegovu *Prvu sonatu za glasovir*, a godinu dana poslije praižvedba *Prvoga koncerta za glasovir* (koji je ujedno njegov diplomski rad iz kompozicije!) u Moskvi 1912. postiže upravo senzacionalan uspjeh! Mladi Prokofjev nakon završenoga Konzervatorija putuje Europom i koncertira u nekima od najvećih glazbenih središta. U Londonu upoznaje Sergeja Djagiljeva, koji će od njega naručiti i izvesti nekoliko baleta za svoju glasovitu trupu *Ballets Russes* i koji ga naziva „svojim drugim sinom“ (prvi „sin“ mu je Igor Stravinski!). No već u tom trenutku sudbina Prokofjevu polako „izmiče tlo pod nogama“. Nakon turbulentnih događanja kojima je uzrok bila velika Listopadska (Oktobarska) revolucija, odlazi u New York. Iako kao pijanist s velikim uspjehom nastupa diljem Sjedinjenih Američkih Država, tjeran čežnjom i nostalgijom za

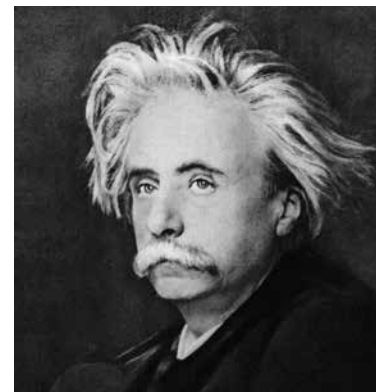

Starim svijetom, a djelomično i polovičnim uspjehom svojih skladbi kod američke publike, 1922. vraća se najprije u njemački gradić Ettal, a potom se sljedeće godine za stalno nastanjuje u Parizu. Neumoran, sistematičan i fokusiran radnik, Prokofjev u Parizu sklada neka od svojih najvećih djela: opere *Vatreni anđeo*, *Kockar*; balete *Čelični skok* i *Rasipni sin* (koje praižvodi Djagiljev sa svojom baletnom trupom) ili simfonijsku suitu s glazbom iz filma *Poručnik Kijé*, glasovirske sonate i koncerte za glasovir. No Prokofjeva koji nikad nije prevladao nostalgiju za domom, poput Odiseja progoni „pjev sirena“. Za razliku od epskoga grčkog junaka, on nije u stanju othrvati mu se. Sve češće odlazi u tadašnji Sovjetski Savez, a 1936. zauvijek se vraća u svoju domovinu – i čini fatalnu grešku. Upravo te godine, 28. siječnja, u dnevniku *Pravda* pojavljuje se notorni članak *Zbrka umjesto glazbe* kojim se s najviše instance SSSR-a (iako je članak nepotpisan, svima je jasno da je on potekao iz Staljinova pera!) napada opera *Lady Macbeth Mcenskog okruga* Dmitrija Šostakoviča te je se proglašava „vulgarnom, konstruiranom i perverznom“. Taj je datum i početak Staljinova terora u svijetu glazbene umjetnosti, vrijeme u kojem će mnogi istaknuti glazbenici završiti u gulazima, jednostavno nestati ili biti likvidirani po kratkom postupku. Iako prema „propisanim“ pravilima socijalističkoga realizma, koji postaje službena režimska kulturna estetika, sklada veličanstvena djela, Prokofjev naposljetku ipak dolazi u sukob s „nevidljivim“ strukturama vlasti. Njegova djela postaju predmetom javnih kritika, što, kao što je pokazao niz takvih slučajeva, može biti (i postaje!) i za život opasno. Prokofjev, koji boluje od visokoga krvnog tlaka i srčanih poteškoća, sve češće pati od teških depresija i anksioznosti. Jedan od vrhunaca tih tragičnih dana je i nenadano uhićenje njegove prve supruge, Španjolke Line, majke njegove dvojice sinova, koju vlasti usred bijela dana uhićuju pod lažnom optužbom da je strana špijunka, osuđuju je na osam godina rada u logoru i šalju u Sibir. Mnoge njegove prijatelje i poznanike zadesila je slična ili još gora sudbina. Jedan od njih je i Prokofjevlev bliski suradnik i veliki prijatelj, briljantni kazališni redatelj, glumac i producent Vsevolod Meyerhold, koji je ostavio zapis – potresno svjedočanstvo o svojem zvjerskom mučenju – u pismu koje je neposredno prije nego što su ga smaknuli uputio ozloglašenom Vjačeslavu Molotovu. Teško je suspregnuti suze slušajući anđeosku glazbu Prokofjevleve kantate *Zdravica (Pozdrav Staljinu)* za zbor i veliki orkestar koju je bio primoran skladatai 1939. i posvetiti „demonu“ koji će njemu i njegovoj obitelji do kraja života raditi o glavi. Duboko tragičnim doimaju se i Prokofjevlevi pokušaji da se „dodvori“ režimu, prihvaćajući propisane estetske odrednice skladanja: svoj kompleksni i bogati jezik pojednostavio je gotovo do banalnosti, tako da ni sam više nije mogao prepoznati svoju glazbu. Unatoč tome, službeni kritičari njegova su djela proglasili „formalističkima“, što je zapravo bilo ravno sudu koji je bio krajnje pogibeljan. Jedina glazbena vrsta u kojoj je još uvijek djelomično sačuvao „pravu“ fizionomiju svoje glazbe bila je glazba za glasovir, glasovirske sonate koje su još za njegova života ingeniozno interpretirali veliki sovjetski pijanisti Svjatoslav Richter i Emil Gilels. Kao vrhunac ironije sudbine doživljavamo podatak da je Prokofjev, pakošen moždanim udarom, umro na isti dan kad i Staljin, i to točno petnaest minuta prije njega. Prema neprovjerenj, a vjerojatno i apokrifnoj priči, na grobu genijalnoga glazbenika, jednoga od najvećih u povijesti glazbe 20. stoljeća, nije bilo ni

jednog jedinog cvijeta. Cvijeće iz svih moskovskih cvjećarnica otišlo je na grob „velikog vođe“. Prokofjevljeva **Prva simfonija u D-duru, op. 25**, poznatija pod nazivom **Klasična**, za skladateljev opus i način skladanja po mnogočemu je neobično i nesvakidašnje djelo. Prema vlastitim riječima, *Simfoniju* je zamislio i koncipirao već potkraj 1916. godine, no skladati ju je počeo tek šest mjeseci poslije, i to bez pomoći glasovira, stvarajući glazbu u glavi jer „pravi majstor mora biti u stanju skladati sve u svojoj glavi!“ Sklonivši se pred nemirima tzv. Veljačke (Februarske) revolucije u kasno proljeće 1917. na idilično seosko imanje nedaleko od Sankt Peterburga, na dugim, samotnim šetnjama predivnom prirodom, imao je savršene uvjete upravo za takav, neuobičajen način stvaranja glazbe. Neobičan je bio i stvaralački koncept djela: u vrijeme kad su još uvijek u modi bile postromantične simfonije velikih dimenzija, bremenite intenzivnim emocijama i patetikom, Prokofjev je odlučio skladati simfoniju koncizne klasične forme i mozartovskih, prozračnih linija, ali u ruhu modernih harmonija, ritmova i orkestralnih boja. U skladu s tim, djelo je koncipirao za mali haydnovski orkestar kao autentični zvučni medij za realizaciju svojih „historicističkih“ ideja. Želio je napisati skladbu „punu radosti i života“, što mu je posve uspjelo. O *Simfoniji* je pisao i u svojem dnevniku na poznati, pomalo ironično-sarkastični način: „Kad naši glazbenici i profesori naklonjeni glazbi klasičnog razdoblja (prema mojem mišljenju, „lažnoklasičnog“) čuju tu simfoniju, sigurno će vrištati od muke zbog tog novog primjera prokofjevljevske drskosti. [...] Pogledajte kako samo ne da Mozartu da mirno počiva u grobu, nego ga drma skrnaveći svojim prljavim rukama čiste klasične bisere užasnim prokofjevjevskim disonancama. [...] No moji istinski prijatelji zamijetit će da je stil moje simfonije baš mozartovski klasicizam i cijenit će je shodno tome, jer će slušateljstvo bez sumnje biti zadovoljno što čuje vedru i nekomplikiranu glazbu kojoj će, dakako, pljeskati.“ Zanimljivo je da sâm Prokofjev – iako je njegova *Klasična simfonija* jedna od tipičnih *neoklasičnih* skladbi – nije bio sklon tom terminu, a „neoklasične“ skladbe drugih autora duhovito je nazivao „Bach s pogrešnim notama“ ili „lažna klasika“. Prvi stavak *Simfonije*, skladan u sonatnoj formi, od početne uzlazne figure koja teži u visine i nalik je na tzv. „mannheimsku raketu“ iz pretklasičnog vremena povijesti glazbe, pršti zaraznom vedrinom i *élan vitalom*, a istovremeno ga krasí otmjenost i elegancija, tako tipična za velike klasične majstore Mozarta i Haydna. Drugi stavak, *Larghetto*, osvaja gracioznošću i predivnom, eteričnom melodijom koja kao da dolazi s nebeskih sfera i izmjenjuje se s kontrastnim epizodama. U tijeku stavka glavna tema pojavljuje se, poput ljepotice koja u novim haljinama postaje sve ljepša, još dva puta čarobno preobražena, osvjetljena novim i sasvim osebnim harmonijama. Treći stavak je *Gavotta*, iako se na tom mjestu u simfonijama skladatelja iz razdoblja klasike obično nalazi *menuet*. *Gavotta* je drevni ples francuskoga sela, a najveću popularnost dosegnoo je na kraju 17. stoljeća na dvoru Luja XIV. U Prokofjevljevu viđenju zadržao je otmjenost, šarm i simpatičnu „ukočenost“ stiliziranih i strogo kontroliranih plesnih pokreta. I na kraju, posljednji stavak, *Finale*, koji je skladatelj (nezadovoljan prvom verzijom) pisao dva puta, pravi je vatromet radosti i humora i mali „kompendij“ oduševljenog virtuoznog muziciranja. Sudeći prema „dobrim vibracijama“ koje sadrži cijela skladba, ne iznenađuje podatak da je ta kratka i efektna

skladba najizvođenija simfonija 20. stoljeća! *Simfonija* je praižvedena u Sankt Peterburgu 21. travnja 1918. (prema gregorijanskom kalendaru), a Državnim orkestrom iz istoga grada ravnao je sâm skladatelj.

Kad samo pomislimo koliko iznimno nadarenih ljudi u povijesti čovječanstva nikad nije uspjelo realizirati svoj genij, nego su njihove bogomdane intelektualne predispozicije, nevjerovatni talenti i kreativne sposobnosti zbog životnih okolnosti, siromaštva, nemogućnosti obrazovanja, nerazumijevanja sredine ili drugih razloga ostale neotkrivene i nezamijećene, možemo tek naslutiti kakvi su to nenadoknadivi gubici za ljudski rod! U slučaju skladatelja **Edvarda Griega** (Bergen, 15. lipnja 1843. – Bergen 4. rujna 1907.), zahvaljujući sudbini, Božjoj providnosti (mogli bismo to nazvati i jednostavno sklopom sretnih okolnosti ili tek pukom koincidencijom), jedan genij je u pravom trenutku „izbačen“ u svoju genijalnu orbitu. Dogodilo se da je godine 1858. jedan od najvećih violinskih virtuozâ 19. stoljeća, Ole Bornemann Bull, „Paganini sjevera“ – kako su mu laskali glazbeni kritičari njegova doba – „slučajno“ bio na kućnom koncertu na kojem je četrnaestogodišnji Grieg svirao nekoliko svojih skladbi. Norveški virtuoz isti je čas prepoznao mladićevu jedinstvenu nadarenost i odmah počeo nagovarati Edvardove roditelje da dječaku omoguće studij glazbe u Leipzigu, gdje je Bull poznavao mnoge utjecajne ljude. Usput recimo i da je u tome vrlo brzo uspio, jer je bio i brat supruge Edvardove tete, što cijeloj priči utiskuje još jedan upravo sudbinski pečat. U Leipzigu je Grieg imao savršene uvjete za razvoj svojega nesvakidašnjeg talenta. Studirao je kompoziciju u klasama poznatih skladatelja: Carla Reineckea, Ernsta Richtera i Moritza Hauptmanna. No raskošni glazbeni život u Leipzigu mladom je umjetniku omogućio i da čuje najnovija djela tadašnje glazbene produkcije, kao što su skladbe Wagnera, Liszta, Schumannâ ili Mendelssohna. Posebice ga je oduševio Wagnerov *Tannhäuser* i Schumannov *Koncert za glasovir i orkestar*, koji je interpretirala skladateljeva supruga, Klara Schumann. Nakon što se Grieg teško razbolio – 1860. dobio je upalu plućnice, što je ostavilo trajne posljedice na njegovo zdravlje – 1862. vratio se u svoju domovinu Norvešku, ali je neposredno nakon povratka neko vrijeme živio i u Kopenhagenu, u Danskoj, gdje se družio s nizom poznatih umjetnika, među kojima i s Hansom Christianom Andersenom i skladateljem Nielsom Gadeom. Pokušavao je naći posao u Christianiji (današnjem Oslu), ali kako mu to nije uspijevalo, živio je naizmjenice u Lofthusu i Bergenu, a od 1885. do smrti u obiteljskoj vili u Trolldaugenu. Sve vrijeme Grieg je bio slobodni umjetnik pa je kao pijanist i dirigent odlazio na turneje diljem Europe. Osim putovanja, skladanja i koncertnih nastupa, Griegov život (vjerojatno i zbog narušenog

zdravlja) nije obilovao uzbuđenjima ili ekscesima, kao što je to bio slučaj s njegovim nordijskim mlađim kolegom Sibeliusom. Jedan od najvećih potresa u životu velikoga glazbenika bila je tragična smrt njegove kćerke Alexandre, koja je preminula nepunih godinu dana od rođenja. Još za života Grieg je postigao svjetsku slavu i prijateljevao je s velikanima kao što su bili Franz Liszt, Petar Ilijič Čajkovski ili Johannes Brahms, da spomenemo tek nekoliko njih. Griegov glazbeni opus obuhvaća gotovo sve glazbene vrste, osim opere. Iako je započeo rad na operi *Olav Tryggvason*, prema libretu koji je trebao napisati Bjørnstjerne Bjørnson, svoj jedini takav glazbeni projekt nikad nije dovršio. No Grieg, koji je vrhunce svoje glazbene umjetnosti dosegnuo na području solopopijevke i glasovirskih minijatura, budućim pokoljenjima namro je u baštinu te svjetsku glazbenu literaturu obogatio s nekoliko orkestralnih i koncertantnih remek-djela, kao što je scenska glazba za Ibsenovu dramu u pet činova *Peer Gynt*, orkestralna suita *Iz Holbergova vremena* (norveški: *Fra Holbergs tid*) i briljantni *Koncert za glasovir i orkestar u a-molu*, op. 16. Planetarna popularnost koju je postigao tim skladbama doista je nevjerojatna! Popis Griegove glazbe koja je mjesto našla u popularnoj kulturi uistinu je impresivan, a obrađivali su je i svjetski poznati bendovi, ansambli i glazbenici: Duke Ellington, The Who, Pink Floyd, Apocalyptic i mnogi drugi. Razlog medijske „sveprisutnosti“ skladbi norveškoga genija svakako treba tražiti ponajprije u čudesnoj melodijskoj invenciji tih djela, njihovu jedinstvenom ugođaju, ali i u osebujnom harmonijskom jeziku. Kao jednu od bitnih karakteristika Griegove dojmljive i originalne glazbe treba istaknuti i utjecaj norveške folklorne glazbe koju je veliki majstor „apsorbirao“ u svoj glazbeni idiom proučavajući brojne zbirke narodnih pjesmaka, od kojih je mnoge i sam obradio za glas i glasovir, kao i za glasovir solo. **Koncert za glasovir i orkestar u a-molu, op. 16** Edvarda Griega jedan je najpoznatijih i najizvođenijih koncerata za glasovir i orkestar u povijesti klasične glazbe. Grieg je *Koncert* skladao 1868. u Danskoj, u gradiću Søllerødu, danas predgrađu Kopenhagena, gdje je boravio na odmoru s budućom suprugom Ninom. *Koncert za glasovir u a-molu*, op. 54 Roberta Schumanna koji je, kao što je rečeno, Griega očarao još za boravka u Leipzigu, nesumnjivo je bio i nadahnuće i ishodište za skladanje istovrsnog djela tada dvadesetpetogodišnjem norveškom skladatelju. To je razvidno ne samo iz koncepcijski vrlo sličnog početka obaju djela s kaskadama zvuka koje se u dionici glasovira iz najvišega zvučnog registra survavaju u bezdan tonskog prostranstva bez prethodnog orkestralnog uvoda, kao i iz identičnoga tonaliteta – a-mola. Iako danas *Koncert* doživljavamo kao djelo „isklesano iz kamena“ u jednom jedinom velikom naletu inspiracije, skladano iznimno spontano i jedinstveno u svakom detalju, nevjerojatno zvuči činjenica da je Grieg skladbu revidirao najmanje sedam puta! Forma djela izuzetno je pregledna i ne odstupa od uvriježenih uzusa vremena: koncert je građen u tri stavka, od kojih je prvi oblikovan u sonatnoj formi, drugi je polagan, lirskog karaktera, pun poetike i s proplamsajima dramatike, a treći je živ, vatren, pun energije i koncipiran kao stilizirani norveški narodni ples *Halling*, s polaganim srednjim dijelom. Metaforički, djelo bismo mogli usporediti s pomalo lijepim, ali na prvi pogled ipak običnim ćupom u kojem nakon prvog gutljaja prepoznajemo rajski napitak ili olimpijski nektar koji u nama budi neopisiv užitak, opija nam duh i čini nas istinski sretnima. Dobro je poznata i

priča da je Franz Liszt u Rimu 1870. za susreta s Griegom njegov *Koncert* svirao *prima vista* i, oduševljen djelom, hrabrio mladoga kolegu da nastavi skladati i da nikome ne dopusti da ga ometa na putu njegove uzvišene umjetnosti. *Koncert za glasovir u a-molu* jedno je od najblistavijih ostvarenja svoje vrste u povijesti glazbe i jedan od tek nekoliko veličanstvenih glasovirskih koncerata iz 19. stoljeća koji se poput briljanta u kruni nalazi između Chopinovih i Lisztovih koncerata te istovrsnih djela Brahmsa i ruskih skladatelja Čajkovskog (koji je nastao šest godina nakon Griegova!) te prvog Rahmanjinovljeva i jedinog Skrjabinova koncerta za glasovir i orkestar, na koje je Griegov koncert itekako utjecao. Pritom je Griegova glazba dalekosežno utjecala i na francuske velikane Claudea Debussyja i Mauricea Ravela. Upravo je Ravel u jednoj prilici izjavio da „nije napisao ni jedno djelo koje nije bilo stvoreno pod Griegovim utjecajem“. Griegov *Koncert za glasovir* prouzročio je u Kopenhagenu 3. travnja 1869. pijanist Edmund Neupert uz tamošnji simfonijski orkestar kojim je ravnao Holger Simon Paulli.

Biografi **Jeana Sibeliusa** (Hämeenlinna, 8. prosinca 1865. – Järvenpää [Helsinki], 20. rujna 1957.), gotovo bez iznimke, kao sudbinski važne odrednice njegova životopisa apostrofiraju nekoliko uistinu tragičnih činjenica koje su postale „opća mjesta“ u današnjoj slici toga finskog glazbenog genija: njegov status „utemeljitelja finske nacionalne glazbe“, ekstremno samokritičnog umjetnika koji posljednjih trideset godina života gotovo da nije napisao ni jednu jedinu skladbu, ali i glazbenika koji je izazvao neke od najvećih kontroverzi u europskoj povijesti glazbe.

Od svih tih konstatacija, s današnjega motrišta možda je najteže razumjeti posljednju. Jedan od najutjecajnijih glazbenih pisaca 20. stoljeća, glasoviti muzikolog i filozof Theodor Adorno, u jednom od svojih najbesramnijih napisa pod nazivom *Glosa o Sibeliusu* iz 1938., velikoga je umjetnika obasuo salvom uvreda. U toj svojoj bezumnoj polemici, Sibeliusu je, između ostalog, spočitnuo da je „amater koji nije u stanju harmonizirati ni najobičniji koral“, a još manje „napisati suvisli kontrapunkt“ te da su njegove teme „potpuno neplastični i trivijalni nizovi tonova“. Adorno na kraju gotovo sarkastično ustvrđuje da u Sibeliusovoj glazbi „uvijek nalazimo izraz finske prirode“, no da „njegove simfonije ipak nisu tisuće jezera, iako imaju tisuće rupa“. Ugledni glazbeni pisac i teoretičar René Leibowitz otišao je i korak dalje, objavivši 1955. *pamflet* s naslovom *Sibelius, najlošiji skladatelj na svijetu*. Sa svim tim infamnim, potpuno neutemeljenim i neargumentiranim tvrdnjama i uvredama, koje su *volens volens* formirale i mnijenje svjetske javnosti, finski skladatelj morao se nositi još za života, a njegova ionako krhka vjera u smisao vlastitoga skladateljstva i vrijednost skladbi još je više poljuljana. Sve je to u konačnici imalo konkretne,

tragične posljedice: Sibelius je svoju netom dovršenu *Osmu simfoniju* s nekoliko drugih svojih skladbi – po svoj prilici 1945. godine – bacio u vatru kamina u svojem domu u Ainoli. Ne treba uopće sumnjati da je riječ o genijalnom glazbenom djelu koje je tim činom zauvijek izgubljeno. Treba reći i da se Sibelius cijeloga života borio s ovisnošću o alkoholu: medijski posebno eksponiran bio je njegov skandalozni dirigentski nastup u Göteborgu 1923., kad je potpuno pijan ravnao izvedbom svoje *Šeste simfonije*. Iako mu je finski Senat već u 32. godini kao „nacionalnom umjetniku“ dodijelio doživotnu „stipendiju“ od 3000 kruna, stalno su ga pratili financijski problemi. Osim toga, borio se i s emocionalnim krizama i teškim depresijama, koje su mu svakodnevicu često pretvarale u pakao. Ako tome pridodamo i podatak da je dugo godina bolovao od tumora na grlu, zbog čega se morao podvrgnuti više puta kirurškim zahvatima, te da mu je preminula jedna od kćeri, Sibeliusa ćemo vrlo lako vidjeti kroz prizmu stereotipa o „tragičnim sudbinama velikih umjetnika“. Nažalost, ili nasreću, tek danas posve sagledavamo veličinu i vrijednost Sibeliusova umjetničkog genija. U tom pogledu do izražaja posebno dolazi njegovo originalno, upravo revolucionarno poimanje glazbene forme, pogotovo u kasnim skladbama, u kojima se „svjetlosnim godinama“ udaljava od tradicijom uvriježenih formalnih obrazaca. Sibeliusov kasni opus odlikuje glazbena faktura koja se razvija naoko bez ikakve formalne logike – često nalik na nedokučiva, potpuno spontana načela razvoja organskih tvari ili „bujanja vegetacije“ u prirodi, pa je formu njegovih skladbi i danas gotovo nemoguće objasniti u okvirima akademskih ili u teoriji glazbe postojećih normativa i formalnih shema. Napomenimo da se skladatelj oslanjao na svoj nepogrešivi umjetnički instinkt, što zorno potvrđuje i njegova često citirana rečenica: „Svojim glazbenim mislima i njihovu razvoju u svojoj duši ostavljam da poprime vlastiti oblik.“ No vrela Sibeliusove glazbene umjetnosti raznolika su i neobična. Nakon završetka studija glazbe u Helsinkiju, godinu dana glazbu je učio i u Berlinu, potom i u Beču, gdje ga je posebice oduševila monumentalna simfonijska glazba Antona Brucknera, za kojega je tada tvrdio da je „najveći od živućih skladatelja“. Duboko su ga se dojmila i virtuozna orkestralna djela Richarda Straussa, a posebice simfonijske pjesme Franza Liszta, koje su postale estetska ishodišta njegovih ranih djela, kao što su genijalna „tonska poema“ *Saga* ili simfonijska pjesma *Labud iz Tuonele* iz ciklusa *Četiri legende iz Kalevale*, tj. *Suite Leminkejnen*. Iako mu je materinji jezik bio švedski, s vremenom je svladao i finski (buduća supruga mu je pisala ljubavna pisma na finskom, a on njoj na švedskom) i ubrzo se oduševio ne samo finskim narodnim pjesmama (tzv. *rune*) koje je upoznao čitajući razne tiskane zbirke, nego je na njega dubok dojam ostavio i finski nacionalni ep *Kalevala*. Magični, mitološki, fantastični svijet toga epa postao je nepresušni zdenac inspiracije za mnoga djela, pa čak i svojevrsni arhetipski *matrix* cijeloga njegova svjetonazora, vrela iz kojega je u glazbeni jezik pretočio recitativne formule, ritamske strukture i formalne *procedure*. Iznimno ekspresivne, često i brutalne, ali i nevjerovatno maštovite priče iz *Kalevale* arhetipske snage, sigurno su raspaljivale i njegovu maštu; o tome najbolje svjedoči i njegovo mladenačko remek-djelo „simfonija-kantata“ *Kulervo (Kullervo)*, inspirirana „najzrazitijim tragičnim junakom *Kalevale*“ (S. Peleh), baš kao i veličanstvena posljednja simfonijska pjesma *Tapiola*. Upravo su Sibeliusove simfonijske pjesme i simfonije svjedočanstva

njegova majstorskog vladanja orkestrom. Danas su neizostavni dio repertoara svih velikih svjetskih orkestara. U „mediju“ orkestralne glazbe finski majstor dosegao je olimpijske vrhunce svoje umjetnosti. U njegovim simfonijskim djelima čujemo finu nordijsku melankoliju, zvučne pejzaže stvorene raskošnom orkestralnom paletom, čas prozračnih, čas gustih tonskih namaza, zvučne slike koje nepogrešivo asociraju i evociraju božanstvene pejzaže dalekog Sjevera. Posebno su impresivne Sibeliusove moćne i duge gradacije u kojima se tonske teksture počinjju raspredati u prostorima najtišega zvučnog spektra, a vrhunac razvoja dosežu u *fortissimo* ekstazi cijeloga orkestra. Sibeliusova forma je uvijek živa, on ima istinsku moć da slušateljevu pozornost cijelo vrijeme drži u nevjerovatnoj napetosti. Njegova glazba ima istovremeno mističnu snagu i metafizičku dubinu, ali i neobjašnjivu, transcendentnu sinestetičku sposobnost kojom zvuk gotovo pretvara u vizualno iskustvo.

Druga simfonija u D-duru, op. 43 danas je najizvođenija majstorova simfonija, a popularnost nesumnjivo zahvaljuje jasno strukturiranom i još uvijek u tradiciji duboko ukorijenjenom formalnom ustrojstvu četiriju uvriježenih simfonijskih stavaka, od kojih je prvi izgrađen u ponešto moderiranoj i „zamagljenoj“, ali ipak razaznatljivoj sonatnoj formi. Ona je ujedno i njegova „najpjevnija“ simfonija, pregnantnih, lako pamtljivih i vrlo ekspresivnih melodijskih linija. No posebno je zanimljiva geneza djela. *Druga simfonija*, naime, prvotno nije bila koncipirana kao simfonija. Većina glazbenog materijala, skladanoga za Sibeliusova putovanja u Rapallo i Firencu početkom 1901., originalno je koncipirana kao dio buduće simfonijske pjesme. Tako je glavna tema drugog stavka, prema tvrdnji najpoznatijega skladateljeva biografa Erika Tawastjerne, izvorno zamišljena kao dio simfonijske pjesme s temom iz života Don Juana (prema književnom djelu Tirsia de Moline *Seviljski zavodnik i kameni gost*), a u jednoj od skica za djelo, kod druge teme autor je zapisao „Krist“ („Christus“). Ishodišni materijal Sibelius je poslije majstorski obradio slijedeći logiku simfonijskog razvoja, pa je zamjetna i velika srodnost tema koje se provlače kroz gotovo sve stavke. Prvi stavak počinje pastoralnom, idiličnom temom tipično nordijskog tona u drvenim puhačima, no ubrzo slijedi drugi tematski kompleks koji donosi ozbiljniji, melankolijom obojen ugođaj, no stavkom i dalje dominira svjetlo, uz poneki proplamsaj uzbuđenja i dramatskih zbivanja u umjetnikovoj duši. Provedba koju otvara osamljeni „zov“ oboe donosi novi dramatični ton i zbiva se na bujnom zvučnom „sagu“ koji tkaju gudači, mekanom poput mahovine u imaginarnoj, pomalo jezovitoj i prijetećoj šumi golemih nordijskih prostranstava. Varirani i melodijski preobraženi, ali jasno prepoznatljivi motivski elementi obiju tema plastično se izdižu i uporno ponavljaju iznad „šuštavog“ tonskog sloja fluidnih osminki koje stvaraju elementarni ugođaj mistične snage. Nakon gradacije i dosegnutog vrhunca, koji signalizira fanfarni nastup puhača, stavak ponovno „uvire“ u pastoralni ugođaj s početka stavka, donoseći očekivanu reprizu već poznatog i prisnog motivskog materijala. Drugi stavak koji je, što je već spomenuto, zamišljen kao dio simfonijske pjesme, pa se, prema tome, iza njega sasvim sigurno krije neki „prešućeni“ program (po svemu sudeći iz pripovijesti o Don Juanu), ima obilježja velike, mračne orkestralne balade. Stavak otvaraju tajanstveni koraci *pizzicato* gudača, uz koje se ubrzo istodobno pojavljuje i tamna tema (oznaka

u partituri *lugubre*). Nakon dramatičnog rasta i dosegnutog vrhunca, glazba kao da se preobražava: na mjestu koje je autor u skicama označio riječju „Krist“, pojavljuje se predivna, idilična koralna tema s puno svjetla. No idila traje kratko i skladatelj nas ponovno odvlači u sfere pune nemira i nespokoja. Dramu koja slijedi mnogi su komentatori tumačili kao Sibeliusovu reakciju na političke događaje u Finskoj toga doba, nacionalnu pobunu protiv sve većeg pritiska ruske vlasti koja je finskom narodu ograničila slobode i uvela niz represija. Cijeli stavak uz svu dramatiku mjestimično neodoljivo podsjeća na veliku tužaljku, čak i posmrtnu koračnicu sa žestokim proplamsajima gnjeva, ali i pojavom herojskih akcenata usred iskrenog, tužnog pjeva. Treći stavak uzavreli je i iskričavi *Scherzo* s potpuno oprečnim *Triom* arkadijskog ugođaja punog mira, vedrine i spokoja, a povremeno i prigušene čežnje. Baš kao i *Scherzo* iz prve skladateljeve simfonije, i taj ima mendelssohnovske karakteristike i sličan je uvertiri za dobro poznatu scensku glazbu *San ljetne noći*: iznimno je brz, pomalo jezovit i virtuozan. Jedno od Sibeliusovih iznenađenja je i „bešavni“ prijelaz trećega u posljednji stavak. Početni himnični ton i predivna melodija širokog daha polako uzmiču i ustupaju mjesto tamnim bojama. U jednom trenutku – baš prema uvriježenoj formuli mnogih romantičnih simfonija – počinje glazbeni prikaz epske bitke arhetipskih elemenata *dobra* i *zla*. U toj borbi mračni tonovi polako blijede i ustupaju mjesto silama svjetla. Kao u drevnoj latinskoj izreci *Per aspera ad astra*, put do pobjede posut je trnjem; temeljni ton stavka je patetičan u najboljem smislu riječi: u njemu se događa borba na život i smrt. Gotovo je cijeli stavak jedna vrlo velika gradacija: na kraju Dobro nadvladava Zlo, a *Simfonija* završava trijumfalnom apoteozom u kojoj Dobro poprima upravo nadnaravnu dimenziju. Nakon slušanja *Druge simfonije* Jeana Sibeliusa, u sjećanju svakog slušatelja ostaje nezaboravna melodija glavne teme golemog daha koja unatoč svojim učestalim metamorfozama ipak ostaje dojmpljiva i jasna. Skladbu je 8. ožujka 1902. u Helsinkiju prouzveo Helsinški filharmonijski orkestar pod ravnanjem samog autora.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog,
Zagreb, Trg Stjepana Radića 4
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica: Lana Merkaš
Urednica: Jelena Vuković
Autor teksta: Davor Merkaš
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: Cerovski d.o.o., Zagreb
Naklada: 500 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

A1

Uživaj u
gigaBITNIM
glazbenim
trenutcima

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
22/23

Petak, 21. listopada 2022.

ORCHESTRE SYMPHONIQUE DE MONTRÉAL

Rafael Payare, dirigent
Víkingur Ólafsson, glasovir

Franz Liszt: *Les Préludes*, S. 97, simfonijska pjesma, br. 3
Maurice Ravel: Koncert za glasovir i orkestar u G-duru
Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič: Deseta simfonija u e-molu, op. 93

Preko Atlantika

Orchestre symphonique de Montréal (Simfonijski orkestar iz Montréala) nije samo jedan od najpoznatijih i najboljih orkestara Kanade i Sjeverne Amerike; slavjen je kao jedan od najznačajnijih na svijetu! **Osnovan 1934., Orkestar je slavu stekao 1962. europskom turnejom pod vodstvom slavnoga Zubina Mehte.** Od tada redovito nastupa na turnejama u najprestižnijim koncertnim prostorima svih kontinenata! Jedan od najsajnijih trijumfa u novijoj povijesti Orkestar je slavio 2019., održavši jedanaest koncerata u devet najvećih gradova Sjeverne i Južne Amerike, pod ravnanjem glasovitoga Kenta Nagana. Planetarno poznati su i njihovi tonski zapisi snimljeni za najpoznatije diskografske kuće: Decca, CBC Records, ECM, EMI, Philips ili Sony, nagrađeni s više od pedeset nacionalnih i međunarodnih nagrada! Orkestar u *Lisinski subotom* dolazi sa svojim šefom dirigentom **Rafaelom Payareom**, nesumnjivo jednim od najdarovitijih i najtraženijih mladih dirigenata današnjice. A najslađa „trešnja na šlagu“ ove raskošne glazbene „torte“ je mladi, fantastični pijanist posebnoga imena **Víkingur Ólafsson**, koji dolazi iz zemlje leda i vatre, vulkana i gejzira – dalekog i egzotičnog Islanda! Dovoljno je reći da je *The New York Times* Ólafssonu nadjenuo ime *islandski Glen Gould*, ističući njegov **jedinstven način sviranja, unikatnu snagu i djelovanje njegova pijanizma!**

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
22/23

Subota, 29. listopada 2022.

WIENER CONCERT-VEREIN

Mladen Tarbuk, dirigent

Mladen Tarbuk: *A Trip Around Austria*
Mladen Tarbuk: Preludij, arija i fuga
Mladen Tarbuk: *Sebastian u snu*
Franz Schubert: Treća simfonija u D-duru, D. 200

Bečki orkestar i zagrebački slavljениk

Ako je netko ispisao zlatne stranice recentne povijesti hrvatske glazbe i zaslužio da bude slavjen, onda je to neprijeporno istaknuti skladatelj, dirigent i glazbeni pisac Mladen Tarbuk. Obljetničkim koncertom u ciklusu *Lisinski subotom slavimo Maestrov rođendan*, koji kao rijetko koji naš umjetnik odavno uživa podjednako velik ugled u „mikrokozmosu“ svijeta hrvatske kulture i glazbe, kao i u glazbenim krugovima „velikoga svijeta“. Intelektualac, erudit širokih horizonata, Mladen Tarbuk ostavio je duboke tragove na gotovo svim područjima hrvatskoga glazbenog života. Kao skladatelj stvorio je brojna vrhunska djela, od kojih neka već sad možemo ubrojiti u antologiju hrvatske glazbe 20. i 21. stoljeća. Kao dirigent, međunarodni ugled stječe na mjestu stalnoga gostujućeg dirigenta Njemačke opere na Rajni u Düsseldorfu (2004. – 2009.) i gostujući u brojnim opernim kućama i koncertnim dvoranama, u suradnji s mnogobrojnim uglednim ansamblima i opernim kućama (Sjeverna i Južna Amerika, Europa). Goleme su Tarbukove zasluge na području organizacije glazbenoga života: kao intendant HNK-a u Zagrebu, kao i Dubrovačkih ljetnih igara, intenzivira program i ojačava međunarodnu suradnju, dajući zasluženo mjesto domaćem repertoaru. Utemeljitelj je Simfonijskoga puhačkog orkestra Oružanih snaga Republike Hrvatske. Sa Simfonijskim orkestrom HRT-a snima na tisuće minuta hrvatske glazbe, a s najmlađim profesionalnim ansamblom, onim Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, ostvaruje sjajne operne produkcije u sklopu ciklusa *Lisinski subotom*.

GRAD
ZAGREB

 otpbanka

 INA

ZAGREB
moj grad

Jutarnji list

 LISINSKI